

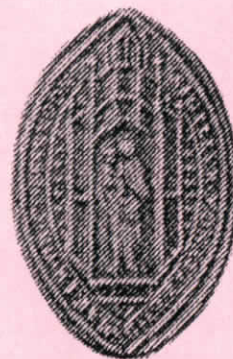
Corsendonk[®]
bier

Pater

Zacht en donker.

Agnus

Pittig en blond.

CORSENDONCA

Trimestrieel tijdschrift
11^e jaargang
Nr. 3, september 1994
ISSN 0779-5785

V.u.: Hugo Miguet
Sprinkhaanweg 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/67.12.71

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© *CORSENDONCA* : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "Uit *Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

CORSENDONCA

Corsendonca internationaal!

De kille en natte septemberdagen staan in een schril contrast met de uitzonderlijk warme juli- en augustusmaand. Om dit nieuwe werkjaar te starten zullen we ons dus moeten optrekken aan de herinneringen van de voorbije zomer...

En het nieuwe werkjaar is ondertussen reeds van start gegaan met de cursus "genealogie voor beginners", die we in samenwerking met onze kollega's van "Nicolaus Poppelius" organiseren. Met maar liefst 35 deelnemers mogen we zeker van een succes spreken!

Met deze samenwerking willen we stilaan meer en meer van de typisch heemkundige eilandmentaliteit loskomen. Dat deze problematiek "Corsendonca" nauw aan het hart ligt, mag reeds blijken uit ons actief engagement in de gouw Antwerpen van het "Verbond voor Heemkunde". Maar dat is voor ons geen eindpunt geworden. Na twee jaar onderhandelen zijn we als eerste zuiver Vlaamse heemkring waarnemend lid geworden van de Nederlandse stichting "Brabants Heem". Hiermee hoopt "Corsendonca" de informatiebarrière tussen Vlaanderen en Nederland op het heemkundig (en genealogisch) gebied te kunnen doorbreken. Dat dit een nieuwe uitdaging is die heel wat energie zal opsorpen en niet onmiddellijk van een leien dakje zal lopen, mag ons niet afschrikken. Maar het verleden wordt nu eenmaal gemaakt door mensen die niet altijd op dezelfde plaats blijven wonen. "Corsendonca" wil borg staan voor het cultureel- geschiedkundig- en het heemkundig erfgoed van Oud-Turnhout, maar de wereld stopt niet aan de gemeentegrens! En ook daar willen we niet blind voor zijn.

Wim van Hout

Boek "100 jaar landelijk leven"

In 1995 viert de landelijke gilde van zowel Oud-Turnhout als die van Oosthoven haar eeuwfeest. Op verzoek van deze landelijke gilden onderzocht "Corsendonca" het verleden van de landbouwsector in onze gemeente.

Het is geen wetenschappelijk boek, maar wel een wetenschappelijk verantwoord werk dat een overzicht geeft van de evolutie van de landbouw in onze gemeente. Het is opgebouwd uit drie niveau's. Met om en bij de **150 foto's en afbeeldingen**, verspreid over **144 pagina's**, heeft de lezer een mooi fotografisch overzicht. Voor de meer geïnteresseerde lezer zorgen de uitvoerige teksten voor een wetenschappelijk verantwoord overzicht van de evolutie van de landbouw(organisatie) gedurende de afgelopen 100 jaar. En ten derde krijgt de diep geïnteresseerde lezer, via tabellen en statistiekjes, de cijfers aangereikt om zijn eigen konklusies te trekken over deze materie.

Alhoewel de georganiseerde verenigingen uit de landbouw uiteraard ruime aandacht krijgen, wordt er eveneens over andere sociale groepen uit onze samenleving gesproken. Immers, voor een landelijke en agrarische gemeente zoals Oud-Turnhout de afgelopen eeuw vooral geweest is, moet er naast de boerenbond/landelijke gilde en zijn vertakkingen aandacht besteed worden aan de vele meiden en knechten die ook van de landbouw leefden, evenals aan de vele arbeiders die in het begin van deze eeuw een lapje grond bewerkten en geiten hielden. Vandaar dat de titel van dit werk deze extra dimensie wil aanduiden.

Naast de oprichting van de boerenbond wordt de evolutie van het landelijk leven geschetst. Ook de deeltakken van de landelijke gilde, te weten Aveve, Cera, A.B.B., Katholiek Vormingswerk

voor Landelijke Vrouwen, Boer(inn)en Jeugd-Bond/Katholieke Landelijke Jeugd, Landelijke Rij-Vereniging en de Verniging voor het Belgische Warmbloed Paard, worden uitvoerig behandeld.

Foto :

De Oosthovense afdeling van de B.J.B. poseert voor de oude hoeve van Jacobs aan de Heerestraat.

De meisjes trokken graag de traditionele Kempische klederdacht aan.

Het frisse opzet van dit werk zal het boek een eigen karakter geven dat sterk verschilt van de overige Kempische herdenkingsboeken over 100 jaar (plaatselijke) boerenbond. Het is een werk geworden dat in geen enkele bibliotheek van de Oud-Turnhoutse heemkundeliefhebber mag ontbreken!

Begin maart 1995 zal deze nieuwe publikatie van "Corsendonca" van de persen rollen. **Tot 31 januari 1995 kan vooringetekend worden door het storten van 650 BEF op de rekening nummer 001-1085134-71 met de vermelding "Boek 100 jaar landelijk leven"**. Daarna zal het werk 750 BEF gaan kosten.

Wim van Hout

Ten huize van... Eugène Sels

De georganiseerde boer.

In 1995 viert zowel de Landelijke Gilde van Oosthoven als Oud-Turnhout haar eeuwfeest. Van deze verenigingen kreeg "Corsendonca" de vraag om een boek te maken over deze afgelopen 100 jaar, net op het moment dat de landbouw in een konflikt is geraakt met het Mestactieplan en de Groene Hoofdstructuur! Deze verhitte gevechten zijn reeds een aanleiding geweest voor de BRTN om er een opmerkelijke "Panorama"-uitzending aan te wijden. Binnen deze discussie kan de heemkring geen standpunt innemen. Maar een eeuwoverzicht van de landbouw is te belangrijk voor Oud-Turnhout om dit zomaar voorbij te laten gaan. Immers, onze gemeente is steeds een agrarische gemeente geweest. Ook op dit moment, nu de landbouwbevolking slechts een minderheid van de Oud-Turnhoutse gemeenschap is geworden, is dit landbouwverleden belangrijker dan men denkt. Vele mensen hebben nog banden met dit landbouwmilieu, als boerenzoon of -dochter, of gewoon heimwee naar dit verdwenen landelijke leven uit hun kinderjaren. Daarom werkt "Corsendonca" aan het verleden van dit gemeenschapssegment, zonder erover een oordeel te vellen. Met het oog hierop heeft de kring verschillende interviews afgenomen vanuit heemkundig oogpunt. De vertellers mochten hun verhaal doen. Bij de ene ging dit al vlotter dan bij de andere. Eugène Sels, gewezen zaakvoerder van Aveve, bestuurslid van de Landelijke Gilde, A.B.B.-agent en voormalig Oud-Turnhouts schepen voor de boerenstand van de C.V.P., is zo'n vlotte verteller. Boer in hart en nieren, en met een enorm enthousiasme

kan hij urenlang aangenaam vertellen over zijn gewezen beroep. Na zijn tweede huwelijk verhuisde hij naar zijn nieuwe thuis in het agrarische Zondereigen. We zochten hem daar op.

Eugène Sels. Foto : Jef Driesen.

Het engagement voor eender welke vereniging wordt je van kinds af aan meegegeven. Een bestuursfunctie opnemen ligt dan slechts in het verlengde hiervan.

“Mijn vader was bestuurslid van de boerenbond. Toen hij in 1937 stierf, is mijn broer hem opgevolgd. Maar die ging niet graag naar de bestuursvergaderingen. En op een keer vroeg hij mij, het moet rond 1939 geweest zijn, of ik niet naar de vergadering wilde gaan, wat ik toen ook gedaan heb. Niemand zei er iets van. Toen mijn broer in 1946 trouwde ben ik officieel bestuurslid geworden. Uit mijn kinderjaren herinner ik me nog dat Maarten Wens de voorzitter was. Volgens ik vernomen heb zou hij de derde voorzitter zijn sedert de oprichting van de boerenbond in mei 1895. In Oud-Turnhout werd de boerenbond opgericht door Wilhelmus Sels, een broer van mijn grootvader. Hoelang die voorzitter geweest is weet ik niet. Daarna is Jef Roes hem als voorzitter opgevolgd. Na Maarten Wens is Jef Hermans gekomen en met hem heb ik nog samengewerkt.”

De organisatie van de ‘boerenbond’ en daarna de ‘landelijke gilde’ verliep volgens een vast patroon.

“De bestuursvergaderingen gingen altijd de eerste maandagavond van de maand door. Veel vroeger, lang voor mijn tijd, vonden deze bestuursvergaderingen echter bijzonder onregelmatig plaats. Toen regelde burgemeester Embrechts alles en er werd niet veel op gezegd. Jef Hermans was wel voorzitter, maar die woonde de vergaderingen bij zoals alle andere leden.

In mijn kindertijd vergaderde de boerenbond de eerste zondag van de maand na de hoogmis. Deze vergadering ging niet altijd op dezelfde plaats door. De ene keer was dat bij Gust Nuyens op zijn

boerderij aan de kerk. Die hoeve is ondertussen afgebroken en er staan nu de Duitse woningen (de blokken n.v.d.r.). In de boerderij was er ook een café. En de andere keer was het in de herberg “De Leeuw”. Dat was toen een boerderij en café op het dorpsplein waar nu café “Sannen” staat. In “De Leeuw” was er een zaaltje en daar kwamen de boeren dan samen. Deze vergaderingen stonden open voor alle boeren en de opkomst was over het algemeen nog zeer hoog ook.

Op deze gewone vergaderingen hield Embrechts het inleidend woord en de proost kwam ook altijd even spreken. Meestal was zijn mis nog niet uit, maar hij kwam altijd even langs. En tot slot was er altijd een spreker die over een bepaald onderwerp een uiteenzetting gaf.

De plaatselijke afdelingen van de boerenbond moesten toen zoveel mogelijk voorlichting geven. Zo werden er vergaderingen gehouden over verschillende onderwerpen. Dat kon toen over zowat van alles gaan, bijvoorbeeld over de voederbieten. Er werden dan een massa voederbieten naast elkaar gezet, gewogen en proeven van gepakt, zodat men kon uitmaken welke de beste waren. Dat was natuurlijk belangrijk, want men zorgde toen nog zelf voor het zaaigoed. Ik heb nog geweten dat men de schoonste bieten, dat waren deze met de minste wortels en oneffenheden zodat men ze het minste moest kuisen, apart op de kar legde om ze nadien in te leggen en er zaad van te kweken. Zo was er eens een boer uit Lichtaart en die had veel schoner bieten dan de gemiddelde boer hier. Men kocht het zaad van zo’n boer dan op en zaaide die bieten hier. Maar toen ze de bieten gingen onderzoeken, bleken deze bieten het minst waard te zijn! Want wat bleek er nu? De bieten die de meeste vezels en wortels hadden, en zo het moeilijkst waren om te kuisen, hadden echter de hoogste voedingswaarde! Ge ziet dus dat het niet het belangrijkste is om de

grootste hoeveelheid te hebben, er moet ook nog iets inzitten! De verschillen tussen de bieten konden soms bijzonder groot zijn. Soms moest ge dubbel zoveel bieten hebben om dezelfde voedingswaarde te halen. In mindere mate werden deze proeven ook met granen gedaan. In haver en gerst bijvoorbeeld waren er verschillende soorten in en die kon men dan onderling vergelijken. Deze voordrachten werden soms door sprekers uit Leuven gegeven, maar soms ook door Oud-Turnhoutse mensen. Voor het onderwijzend personeel van het dorp werd er een driejarige opleiding ingericht te Geel. Deze startte met de grote vakantie en de deelnemers kregen daarna een speciaal diploma. Zij konden dan avond- en aanvullend dagonderwijs geven aan de boeren. Zo konden ze nog wat bijverdienen. Ikzelf heb deze leergangen ook gevolgd.”

Vlak na de oorlog was de boerenbond heel anders gestructureerd. Sociale dienstverlening was bijzonder belangrijk.

“Toen ik bestuurslid werd, zag de organisatie van de boerenbond er heel anders uit dan nu. Er waren nog geen aparte gilden en er was maar één organisatie van allemaal boeren die vooral via samenaankoop van meststoffen en zaaigoed een voordeel konden doen. Later is men dan alles gaan opsplitsen in bedrijfsgilden. In die tijd was het zo dat er onder elke toren iemand moest zijn die de belangen van de boeren behartigde. In het begin moest ge ook alles kunnen, want toen ik zaakvoerder en verzekeringsagent werd, werd er aan ons gevraagd om dienstbetoon te doen. Zo heb ik nog heel wat belastingsbrieven van Oud-Turnhoutse boeren ingevuld! Bovendien ging ik zelf nog naar de belastingen om de verschillende aangiften te verdedigen. De belastingsaangifte was niet zo eenvoudig. De diensten van de belastingen kregen wel

onderrichtingen over de aangiften van landbouwers, maar ze konden er zelf niet zo goed aan uit, want voor elke streek was er een andere regeling. Zo vroegen ze steeds hoe ik de aangiften had aangepakt. Dan vroegen ze: “Die heeft augurken staan, wat moeten we daar mee doen?” en ik kende dan natuurlijk altijd al het antwoord. Vandaar dat onze relatie steeds prima is geweest en ik daar ook altijd goed ontvangen werd. De nationale boerenbond had de reglementering aan ons bezorgd, maar dan beknopter, zodat wij veel beter onze weg konden terugvinden in die regels. Zelfs de regels voor de kempen alleen al kenden verschillende normen. In Lichtaart bijvoorbeeld waren de normen veel lichter dan voor Oud-Turnhout! Door de betere kwaliteit van de gronden vielen wij in Oud-Turnhout bij de goede kempen.

Die normen zijn op dit moment natuurlijk veranderd, maar zo hadden bijvoorbeeld ten tijde van het geboer met paard en kar de hoge gronden minder waarde dan nu. Want op de hoge gronden was er toen enkel maar graanteelt mogelijk. Voederbieten of aardappelen bijvoorbeeld gingen niet op die gronden.

De hoge gronden waren gronden die hoofdzakelijk diende voor rogge. Vaak zaaide men op de slechtste gronden zwarte haver. Die groeide daar het gemakkelijkst op. De gele haver stelde al iets meer eisen en de witte haver nog meer. Op arme gronden werd er ook boekweit gezaaid of spurrie. Spurrie was een teelt die men enkel zaaide op slechte grond en dat werd bijgegeven als veevoeder aan de dieren. In de tijd dat de boeren zelf nog boterden was deze teelt nog bijzonder aantrekkelijk, want spurrie had eveneens de eigenschap om lekkere boter te geven. Je kon toen duidelijk een verschil proeven in boter van dieren die men met spurrie had gevoerd en dieren die dat niet hadden gekregen. Rapenboter was de slechtste boter die er was en spurrieboter de beste. Later is dit verschil weggevalen toen alle melk naar de

zuivelfabrieken ging. De spurrieteelt bracht bovendien niet veel op.”

Terwijl er nu een enorme specialisatie is, waren voor vijftig jaar de meeste landbouwbedrijven gemengde bedrijven.

“Een halve eeuw geleden waren de meeste landbouwbedrijven gemengd. Als de varkensteelt bijvoorbeeld wat minder ging, dan probeerde de boer met andere zaken aan de kost te komen. Het was in die tijd perfect mogelijk om op elke boerderij eieren of melk te kopen en ik denk niet dat er boeren waren die geen varken hadden.

Men had toen varkensnoten van vier à vijf varkens, en een twintigtal varkens was veel. Wij hadden voor de oorlog honderd varkens, maar dat was iets dat nergens anders bestond. Nu zijn er bedrijven met gemakkelijk duizend of tweeduizend varkens.

Veel vroeger was het ook niet gemakkelijk om varkens te kweken. Er werd toen een ketel gestookt met wat patatten, rapen en rogge in en die werden dan zo aan de dieren gevoederd. In die tijd moesten de varkens niet allemaal zwaar en dik zijn. Louis Van Gorp van de Molenbergen, die nog niet zolang geleden overleden is, die zette nooit meer dan drie à vier biggen op. Als het eerste varken hondervijftig kilo woog dan werd het geslacht. Onder de honderd kilo werd er trouwens nooit geslacht. Dan zei men dat er nog geen spek aan was, want men verlangde toen wit spek. De twee of drie andere bleven dan nog zitten en het laatste dat geslacht werd, was het beste want dat woog driehonderd kilo.”

De boerenbond begeleidde de plaatselijke landbouwers bij de kruising van dierenrassen.

“We hebben altijd naar kwaliteit gestreefd. Vlak na de oorlog

vroeg de klant meer naar mager vlees. Men heeft hieraan voldaan en de boerenbond heeft dit allemaal zelf mee gelanceerd. Ze hadden toen het Duits landvarken. Deze dieren gaven mager vlees ten opzichte van hun voorgangers, het Vlaamse varken met zijn grote oren. Het Duits landvarken gaf meer spek. Het was een hoog, smal varken alhoewel het toch heel imposant bleef. Maar na verloop van tijd heeft men dit ras nog willen verbeteren door ze te kruisen met het Deense en het Hollandse varken, zodat men dan gekomen is tot het Belgische varken. We mogen gerust stellen dat dit Belgische varken zo ongeveer het beste ras is ter wereld. Hollandse varkens zijn van mindere kwaliteit, maar ze zijn minder gevoelig zodat er minder sterfte is.

Vroeger liepen er hier in de kempen meerdere koeienrassen door elkaar. Onder impuls van het Ministerie van Landbouw is men echter ook hier gaan kruisen. Elke streek kreeg zijn eigen ras. Zo ontwikkelde er zich hier het rood-kempisch vee. Dit hield in dat de stier gekeurd diende te zijn opdat hij voor het dekken gebruikt mocht worden. Hier kon men enkel voor een rode stier een goedkeuring krijgen. Elders moesten dat dan zwarte stieren zijn. Het zwarte vee had de eigenschap dat het veel melk gaf, maar de vleesopbrengst was duidelijk minder. Men wilde de goede kenmerken van de verschillende rassen bij elkaar krijgen, en daarom werd er uitgekeken naar goede dekstieren. Wij gingen naar het land van Cuyck om daar stieren te kopen. Toen werd de eerste veebond opgericht en bij Jos Peeters stond de eerste dekstier. Dat was in 1946. De koeien die dan naar die stier gebracht werden, moesten natuurlijk allemaal gecontroleerd worden op geslachtsziekten. Want daarvoor was de boer heel bang. Er is veel vee gestorven aan de gevolgen van geslachtsziekten.”

De pastoors afkomstig uit landelijke dorpen zijn de agrarische

sektor meestal goed gezind. Vaak werken ze bepaalde ideeën uit of stimuleren initiatieven.

“Ik heb ooit horen vertellen dat er op de eerste hoeve na het kapelletje in Rhode een kleine melkerij is geweest, maar het fijne weet ik daar niet van. Wel zijn er ooit plannen geweest om een tuinbouwveiling op te richten. Vooral pastoor Conderaerts heeft zich daarmee bezig gehouden. Conderaerts was een boerenzoon van Retie en die was van Hoogstraten naar Oud-Turnhout gekomen. Toen floreerde de groenteveiling van Hoogstraten bijzonder goed. Hij had zo eens rond gekeken in Arendonk en Kasterlee en hij vond dat Oud-Turnhout centraal lag, zodat er hier een groenteveiling opgericht kon worden. Vroeger konden de kinderen van de boeren niet uit werken gaan. Ze bleven thuis om op het land te werken, maar van zeven à acht kinderen allemaal boeren maken, dat ging niet goed. Voor een tuinbouwbedrijf is er nu veel minder land nodig, zodat men meer kinderen in de land- en tuinbouw kon houden. Pastoor Conderaerts wilde de boeren dicht bij huis een eigen kostwinning geven. Hij had reeds het plan opgevat om gronden aan te kopen op het Zwaneven, waar achteraf een verffabriekje is gekomen, maar uiteindelijk is het niet doorgegaan.”

Op een half eeuw evolueert de landbouw natuurlijk enorm.

“Vroeger had men weilanden en beemden. De weilanden dienden om de koeien te laten grazen en de beemden om de verhoogde winning. Later is men begonnen met gras te zaaien. Moest ge vijf jaar geleden gezegd hebben dat ge gras ging zaaien, dan had men u vierkantig uitgelachen. De grond was toen anders. Zo heb ik ooit eens een weiland gemaakt aan de gevel, aan de heiweide

(Draaiboorn v.d.r.). Ze zeiden toen : “Doe wat ge wilt, maar daar gaat ge niks mee kunnen doen, want daar groeit geen wei!” De mensen voor ons hebben geen meststoffen gekend en zij geloofden niet dat er gras zou groeien. De gronden zijn eigenlijk niet bestemd voor graslanden, zodat die er niet zullen blijven. Nadien is het Engels rijgras en daarna het Italiaans rijgras gekomen en zijn deze problemen definitief opgelost geworden. In de jaren zestig heeft de maïsteelt zijn intrede gedaan. Voor de oorlog werd er ook wel maïs gezaaid, maar die was van veel mindere kwaliteit. De groeiperiode was toen veel te lang, zodat de opbrengst haast niets was omdat de planten geen kolven kregen. Bovendien was de voedingswaarde ervan te verwaarlozen. Maïs is een teelt die uit warmere streken komt, waar het gemakkelijker ging. En het is pas nadat men de groeiperiode beduidend heeft kunnen verlagen dat deze teelt hier zijn definitieve intrede heeft gedaan. Het eerste ras dat hier kwam was “inra”. Haast iedereen had het hier staan, want het bracht voor de periode goed op. Een paar jaar later was dit ras al voorbij gestreefd. Maïs is eigenlijk een dure teelt, want een kilo zaaigoed kost al gauw honderd frank en voor een hectare hebt ge al heel wat nodig. Dan moet hij nog machinaal gezet worden, want ge kunt hem zelf niet zaaien en ze geven er nog wat meststoffen bij én er moet nog gespreoid worden tegen het onkruid en vogels. En dan moet ge hem nog af laten doen ook. Het is wel een teelt die de boer de mogelijkheid geeft om meer beesten te houden, want maïs geeft een heel grote voedingswaarde per hectare. Dat is ook de reden waarom de maïs als teelt zo doorgedrongen is, want honderd koeien houden zoals nu gemakkelijk gebeurt, dat kon vroeger niet omdat ze voor zoveel dieren geen eten hadden. Vlak na de oorlog was dertig koeien al bijzonder veel! Bovendien was er toen ook nog veel handwerk. In 1950 hebben wij onze eerste melkmachine

gekocht. Jos Peeters was toen bij mijn weten de enige die zo'n melkmachine had. Daarvoor gebeurde alles met de hand. De melk werd toen nog in melkkruiken en naar de melkerij gedaan. Zelf boteren werd toen zo goed als niet meer gedaan.

Het boteren is er tijdens de oorlog uitgegaan. De Duitsers hadden toen iedere boer verplicht om naar een melkerij te gaan. Zij zeiden toen zelfs naar de welke. Ook de melkboeren (melkventers n.v.d.r.) werden met alle reglementeringen bestookt. Zij mochten toen maar bepaalde straten doen. Vier melkboeren per straat bijvoorbeeld was toen ondenkbaar."

Het belangrijkste onderdeel van de de boerenbond is steeds de Aan- en Verkoopafdeling (Aveve) geweest, met als spilfiguur de zaakvoerder.

"Het zaakvoederschap van de toenmalige aankoopafdeling was toen vooral administratief. Embrechts was burgemeester en zaakvoerder. De boeren kwamen dan samen en ze hadden hun bestellingen bij. Deze bestellingen werden dan allemaal gegroepeerd en doorgegeven. De zaterdag daarna werd er geleverd. Alles kwam dan met de tram en het bestelde werd voor het Centrum aan de wissel afgezet en voor Zwaneven aan de Zwanevense wissel.

In het Centrum werd er toen gelost door Gust Sterckx en wij losten op het Zwaneven. Dat waren zo steeds vier à vijf wagons per keer en de boeren kwamen dat allemaal zelf halen. De zakken werden dan thuis leeggeschud en het leeggoed moest terug komen. Dat moest donderdags terug binnen zijn. Er werd toen niet alleen veevoeder besteld, maar ook bloem, want de boeren bakten toen nog zelf, en zout.

Meststoffen werden nooit samen met het veevoeder geleverd.

Deze werden altijd los besteld en er werd slechts per wagon geleverd.

Toen ik zaakvoerder was, heb ik ooit een liedje gemaakt over de aankoopvennootschap:

(Wijze : Wij heren van Zichem)

Wij voeieren goed en gezond,
al onze dieren, al onze dieren;
Wij voeieren goed en gezond,
al onze dieren van den boerenbond.

Voor kiekens en konijnen, kalveren of koei,
't Is allemaal om 't even, ge kunt gij 't beter geven;
Voor kiekens en konijnen, kalveren of koei,
't Is allemaal om 't even, 't is allemaal goei.

Verkensvoeder een hele rij,
Voor kleintjes en voor grote, gekunt het beter kopen;
Verkensvoeder een hele rij,
Om droog te voeieren of in brij;

Voor goei biggen, goed en gezond,
Onze tweeënveertig, onze tweeënveertig;
Voor goei biggen, goed en gezond,
Onze tweeënveertig van de boerenbond.

En om nog aan een wens te voldoen,
Voor al diegene, die vlug willen spenen;
Wil men dat ook nog persé,
Geeft eenenveertig van Aveve.

Het agentschap van de A.B.B.-verzekering werd ook nog aan de Aveve-zaakvoerder toevertrouwd.

“Ik ben ook agent van A.B.B. geweest. In oktober 1955 is Embrechts gestorven. Voordien was hij de agent geweest voor het Centrum. Ik heb dat toen overgenomen. A.B.B. had een aantal typische produkten voor de boeren. Maar ook andere polissen heb ik verkocht.

De boerenbond had goede regelingen. Wij hebben meerdere keren de eerste prijs gekregen van “testaankoop”. De boerenbond heeft ooit wel produkten gehad die eigenlijk niet zo goed gegaan zijn. De verzekering tegen hagelschade bijvoorbeeld heeft nooit veel uitgehaald voor graan- en maïsteelt. Dat was wel belangrijk voor serrekwekers, maar bij de boeren zelf heeft dat toch niet zoveel uitgehaald. Brand was wel belangrijk. Ik heb in mijn periode meerdere boerderijen gehad die afgebrand zijn. Bij de schaderegelingen hebben die allemaal meer gehad dan dat ze hadden durven denken. Maar ja, de verzekeringen moeten in orde zijn, hé, want ze geven ook niets weg!

De leden van de boerenbond kregen in mijn tijd wel een korting van 10%. Het waren echter niet alleen boeren die zich bij mij lieten verzekeren. Tussen mijn klanten bevonden er zich ook verschillende partikulieren.

Op ‘t einde van ‘t jaar gaf de inspekteur van de verzekering een feestje. Er werd dan natuurlijk wat meer gedronken en ge kondt dan ook eens wat meer zeggen. Voor zo’n bijeenkomst heb ik nog een liedje gemaakt:

Veiligheid, dat is onze leus,
dat willen wij u geven.
Veiligheid, met een ruime keus,

voor ieder in het leven.
In verzekering voor brand,
ongeval of leven;
Nergens anders in het land,
kan men zulks nog geven.

Een verzekering A.B.B.
die kan overal mee!
Een verzekering A.B.B.
en alles is O.K.!

Weinig geld en toch goed,
wat kan men meer vragen.
En gesteld als het moet,
na enkele dagen.
Met agenten overal,
In alle dorpen en steden.
Met talenten bovenal,
Om in dienst te treden.

Een verzekeringsmaatschappij,
heeft niemand als wij.
Zo’n verzekeringsmaatschappij,
Zet al d’andere’ opzij.

Inspekteur, heel joviaal,
Om overal te komen;
Jokke Gils, heel speciaal,
Ge kunt gene betere dromen;
Hij geeft leiding in het vak,
Op onz’ agentenkringen;

Hij behandelt er iedere tak,
Zelfs de nieuwste dingen;

Een verzekeringsmaatschappij,
heeft niemand als wij.
Zo'n verzekeringsmaatschappij,
Zet al d'andere' opzij.

Zelfs Eugène, dat is den agent,
van ons dorp Oud-Turnhout;
Bij elkeen, daar gekend,
Of nu is jong of oud;
Van de kleinste burgerrij,
tot de grootste pieten;
Zijn er bij ons maatschappij,
Die nu kunnen genieten;

Minister Duplat, wist u dat,
baas van allemaal;
Dat Delva (?) en Gelva (?)
Direkteur-Generaal;
Dat nu onze A.B.B.,
verder mogen groeien;
Onder leiding van hun twee,
steeds meer uit mag groeien;

Maar vergeet ons agenten niet,
Die men toch gaarne ziet,
Maar vergeet ons agenten niet,
Wie werkt er graag voorniet?"

Jan Sels
Wim van Hout

De Marktgang

Dore Jaans ging met zijn Mie naar de markt, zoals zij dat sinds jaren elke zaterdag hadden gedaan. Men kende haar overal waar ze langs gingen, die grote en struise Mie van Dore Jaans, met haar stijjak en haar baaien rok, allebei ros en groen van er zo dikwijls en door elk weder mede naar de markt te gaan. In haar linkerhand droeg zij een grote paraplu en aan haar rechterarm had ze een zwart, wissel korfje hangen. Dat droeg zij heel voorzichtig, want daar lagen honderd eieren in, ook die twaalf, die al vijf dagen onder de kloek hadden gelegen toen de zottin het vertikte nog verder te broeden.

Mie ging vooraan over het paadje-van-één-man, dat krinkendekronkel door de beemden liep, met een diep grachtje aan weerskanten. Zij droeg het eiermandje hoog op haar heup, de paraplu zorgde voor het tegenwicht, en zo wiegelde zij van de ene rand van het paadje naar de andere. Dore Jaans zag haar zo gaan en hij hield er zijn hart bij vast. In zijn verbeelding zag hij haar in een van die grachtjes liggen, die grote, zware Mie op het mandje en de honderd eieren!

Tien stappen achter zijn vrouw liep Dore Jaans. Hij had het zwaar met die logge boterkorf op zijn rug en hij had aldaar door hinder van zijn broek. Want korf en broek deden hetzelfde steeds, afzakken maar. Dore deed, juist geteld, vijftig stappen. Dan bleef hij staan, stak zijn duimen onder de draagriem en snokte de korf hoger op zijn rug. En dan trok hij ook zijn broek op.

Die broek van Dore Jaans was er een waar nog zulk een dore bij

in kon. Mie had haar "op zicht" gekocht, ook het jasje dat hem zo krap om het lijf spande. Van op afstand gezien was Dore een heel gek postuur, van onder alles en van boven niets. Het leek of hij met zijn benen in een wolk liep.

Zo gingen ze daar, die Dore Jaans en zijn Mie, door de stille en vroege morgen. Er hing een dunne nevel over de beemden en ergens daarboven zong een leeuwerik. Die zag de zon al.

Zo kwamen ze bij de kasseiweg naar de stad toe. Over haar schouder heen riep Mie naar Dore:

"Kijk eens hoe laat we 't al hebben!"

Dore peuterde zijn uurwerk uit zijn vestzakje en riep terug:

"Krek zeuven!"

Zo was het elke week, nooit vroeger of later, altijd precies "krek zeuven".

Van op een ander paadje kwamen Jan en Trees Hummel agetreden, Jan met een boterkorf als die van Dore en Trees met het eigenste eiermandje als dat van Mie. Trees was even groot en struis als Mie en Jan droeg eenzelfde broek als Dore. Hun vrouwen kochten ze samen, die buitenmaatse broeken, van een kramer die ze op geen enkele had verkocht gekregen.

Naar gewoonte hadden Mie en Trees heel wat te vertellen, over de klein mannen thuis, en over het werk en de beesten. Die keer had Trees nog bijzonder nieuws, want de kwade hand was er weer, ginder op de Heikant. Fluisterend haast almaardoor schuw rondkijkend vertelde zij ervan. Bij de Bels wilde de geit niet meer op en eten deed ze geen hap meer. Vrieze-Peer zijn beste koe stond al drie dagen piet naar de stalzolder te kijken met haar muil wijd open. En bij Kluitjes liepen ze met de haarworm, al de klein mannen.

Tien stappen achter hun vrouwen kwamen Dore en Jan. Ze hadden allebei een verse pruim achter de tanden. Dore spuwde naar langs

en Jan spuwde naar rechts. Ze voerde een gesprek over tabak en jenever, twee goede dingen, maar vrij duur voor de heiboeren. Om de vijftig schreden bleven Dore en Jan even staan.

"Ha-hup!" deden ze dan.

En ze schokten de boterkorf omhoog en ze trokken hun broek op. De zon kwam er door en het ging weer een warme dag worden. Van langs en rechts over de zandwegen kwam er meer volk op de steenweg, al marktgangers met boter en eieren. Die van de Elzenbos waren de slimmeriken. Zij waren met vieren en zo droegen ze drie boterkorven met de handen. Ze hadden daarvoor de hele breedte van de steenweg vandoen.

Er werd flink doorgestapt, want die warme zon deugde niet voor de boter. De blauwe doek, stijf over de korf gespannen, de dikke plank daarover en de savooibladeren, waren dikwijls genoeg niet voldoende om de boter hard te houden. En als er een boer met van die scheefgezakte ponden op de markt stond, werd hij gewoon voorbijgelopen. Een echte ramp voor het vele werk dat er aan verloren ging. Want zulk een boterpondje draaien, goed stijf er rond, dat was een hele kunst. Mie van Dore Jaans het er tot laat in de avond haar volle werk aan. De klein mannen sliepen al en Dore stond buiten te pruimen en te spuwen en naar de sterren te kijken. Alleen Mie werkte daar nog. Het waren achtenveertig ponden. En Trees Hummel had er maar een minder.

Dore en Jan liepen er mede op hun rug en de vracht begon door te wegen. De zon brandde in hun nek en vanonder hun pet liep het zweet in streepjes over hun gezicht. En dorst kregen zij ervan, grote dorst, ze konden haast niet meer spuwen.

Eens in de stad en op de markt namen Dore en Jan de leiding en wrongen zich een baan tussen de vele mensen daar. Mie en Trees liepen hen kort op de hielen, met het eiermandje hoog op hun buik, boos kijkend waar ze niet genoeg ruimte kregen. Zo ploegden ze

dwars over het marktplein naar de boterhal. Dore en Jan hielpen elkander de draagriem losgespen, terwijl Mie en Trees verder gingen naar waar de eieren verkocht werden. Zij zouden elkander straks treffen bij Fien Broeks in "De Boterwaag".

Dore en Jaan waren daar de eersten en ze waren al aan hun tweede pint als de vrouwen kwamen. Ze rekende af: zoveel ponden en zoveel ging de boter die dag. Dore en Jan logen allebei een cent per pond. Ze deden dat immer zo omdat zij 's Zondags maar dertig centen zakgeld kregen. En daarvan moesten ze dan ook de barbier betalen!

In "De Boterwaag" liep het spoedig vol met allemaal boeren en boerinnen. Ander volk kwam daar niet. Mie en Trees bestelden een anijsje, groen en erg zoet, waarvan ze met veel genot zaten te nippen. En intussen was het daar een praten en tateren maar, de een al luider dan de ander. Trees Hummel had veel gehoor met haar relaas van de kwade hand. Ze deed er nog een schep bij ook, van kraaiende hennen en kakelende hanen, van een zingende putmik en van een kruiwagen die van zijn eigen begon te rijden. Dore en Jan schoven stilletjes weg van achter hun tafeltje.

"Te biechten", zegde ze met een knipoogje naar Fien Broeks achter de tapkast.

Fien schoof dan mede naar de keuken. Dat duurde daar maar even of ze waren al terug. Dore en Jan keken vinnig en ze beten nog een druppel van hun snor.

Tot het tijd werd om op te stappen. Mie en Trees hadden nog een en ander te kopen en het duurde altijd wat eer ze hun gading vonden en akkoord gingen met de prijs. Dore en Jan lummelden intussen wat rond en zagen nog tweemaal de kans ergens "te biechten" te gaan. Daar kwamen ze dan toch, Mie en Trees, blozend allebei van het kiezen, keuren en afbieden. Mie kocht vijf ellen baalkatoen, een sauspantje en een paar zelfeinden pantof

fels. Trees kocht een katoenen jakje voor in de hooitijd, ook een sauspantje en een kilo liesvet. Met zout er bij smaakte dat best op de boterham en het spaarde de boter uit. Al het gekochte werd in de boterkorven geladen en dan gingen ze weer de lange weg naar huis toe.

Het was intussen middag geworden en zeer warm. Mie deed haar paraplu open en zo liep ze lekker in de schaduw. En Trees had er ook wat van.

Een heel eind achter hun vrouwen sjokten Dore en Jan, met zware hoofden van het bier en de jenever, twee dikkoppen elke keer dat ze "te biechten" gingen. Ze deden geen "ha-hup" meer en ze trokken hun broek niet meer op. Die hing laag en breed om hun benen en de zon scheen erop. De zon zat in hun broek.

Zo gingen ze, Dore Jaans en zijn Mie, Jan Hummel en zijn Trees. En de weg was lang en de dag was heet.

Tot ze weer bij de paadjes kwamen.

"Tot volgende week", zegde Mie van Dore Jaans.

"Ja," zegde Trees van Jan Hummel.

... En dan zou het weer precies "krek zeuven" zijn

Leo Op de Beek

De gemeenteraad 100 jaar geleden

Waar vorige keer (27 juni 1894) de raadszitting vrij geanimeerd verliep houden de raadsleden het voor de rest van het jaar eerder rustig. Zij komen nog 4 maal bijeen en te merken aan de lengte van de verslagen door de gemeentesecretaris opgetekend, werd er niet echt veel meer gediscussieerd.

Tijdens de bijeenkomst van 9 augustus 1894 beslissen de raads

CORSENDONCA

leden om een nieuwe pastorie te bouwen voor de Sint-Bavoparochie. De bestaande pastorie was immers reeds meer dan 25 jaar geleden bouwvallig verklaard door de provinciale bouwmeester en het werd hoog tijd om hier iets aan te doen. Vermits het kerkbestuur de kosten hiervan niet kon dragen diende de gemeente in te staan voor een nieuwe behuizing. Het schepencollege krijgt de opdracht om een perceel grond te zoeken in het centrum. Tijdens de zitting van 26 september 1894 worden de begrotingen van de drie kerkfabrieken gunstig geadviseerd; de begroting van het armenbestuur en Godshuizen en de gemeentebegroting worden in één adem goedgekeurd. Ook waren destijds de lagere en aangenomen scholen van de drie parochies, Oosthoven, Schoonbroek en Centrum verplicht om een begroting in te dienen. Ook deze werden unaniem goedgekeurd.

De bijeenkomst van 2 november 1894 wordt speciaal ingelegd om in de vervanging te voorzien van de overleden E.H. J.B. Van Bladel in het "Bureau van Weldadigheid" van het armenbestuur en "Godshuisbureau". De opvolger van de overleden herder, E.H. Jan August Hermans wordt telkens met 8 stemmen op 8 aanvaard in de respectievelijke burelen.

In de kantlijn wordt nog vermeld dat de buurtweg nr 22 (de huidige Polderstraat) te Oosthoven aan de ingang van de kerk van Oosthoven gedeeltelijk gekasseid wordt.

Dat het blijkbaar menens is om een nieuwe pastorie te bouwen in het Centrum blijkt uit de bijeenkomst van 11 december 1894. Dan worden de plannen reeds goedgekeurd en beslist men om een zo groot mogelijke subsidie aan te vragen. In het verslag vinden we geen vermelding van de geraamde kostprijs, noch waar en wanneer het gemeentebestuur grond aangekocht heeft.

Leo Verstraelen

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 3
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.15.28